

ΤΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ ΟΙ ΣΤΡΑΤΕΣ

τεύχ. 62-Μάϊος '06

Από τεύχος σε τεύχος

...Ανάστασης καμπάνα

Χαρά τ' ασβέστη μυρωδιές, του γιαγερμού γλυκάδα,
σμίγουνε, παίζουν και γελούν τη μεγαλοβδομάδα.
Στις μαγεμένες ομορφιές, στου ήλιου χαμογέλια,
στα χρώματα που σπείρανε της άνοιξης τα χέρια.
Κι απ' τση Μεγάλης Παρασκής κι απ' τση Μεγάλης Πέφτης
πιο όμορφη 'ναι η λειτουργιά για το Χριστός Ανέστη,
με τση συγγνώμης γράμματα, με τση Λαμπρής τροπάρια
δίχως κανόνα οι χριστιανοί σιμώνουνε στα άγια.
Οντέ θα παίξει τσ' εκκλησάς Ανάστασης καμπάνα
και χύσει με το λάλος της γλυκάδα στην καρδιά μας,
στη νύχτα τη λαμπριάτικη γέρνουν, για να ξυπνήσουν
το ταίρι, τα κοπέλια ντως, να λάχουν στη φουνάρα.
Παίζει καμπάνα τσ' εκκλησάς, Λαμπρή ήρθε, σηκωθείτε,
τη λειτουργιά ν' ακούσομε κι άγιες φωθιές να δούμε,
μαζί με τσι γονέους μας μην παραπονεθούμε,
μην έρθουν στο μετάπνισμα κι έχουν 'πολειτρουήσει
και βρουν την πόρτα σφαλιχτή και στην αυλή τον άθο,
τσι πάρει το παράπονο και θέσουνε κλημένοι.
Γλυκιά βραδιά τσ' Ανάστασης καμπάνες διαλαλίζουν
και τ' αψηλά καμπαναριά φλόγες τα ξεκορφίζουν.
Χριστός Ανέστη, χωριανοί, γλυκά να φιληθείτε,
ολάσπρα ντύστε τσι ψυχές κι αγάπες να χαρείτε.
Και τσι φουνάρες της Λαμπρής στσι μάντρες σαν θα δούνε,
η βοσκοπούλα κι ο βοσκός γλυκά να φιληθούνε.
Αγία μήτρα της ζωής, κιανείς μη σε μپοδίσει,
να τον φιλήσεις το σταυρό, Λαμπρή να προσκυνήσεις.
Να προσκυνάς Ανάσταση και ν' άφτεις το φενέρι,
απ' τση Λαμπρής το κόνισμα που φέγγει τ' αγιοκέρι,
λαμπροσταυρούς στ' ανώφιλο με μουζουδιά να γράφεις
Χαρά στους που νηστέψανε και τη Λαμπρή ανιμένουν
στη ζεστασά τση φαμελιάς μ' αλαργοξωρισμένους
με καλιτσούνια, αβγά, κριάς να ξεσαρακοστέψουν
να σμίξει η αγάπη τη χαρά, τ' όνειρο να τρανέψει.

Δημήτρη Ν. Θεοδοσάκη – «Γράμματα στο γιο μου»

Μάχη της Κρήτης – εξήντα πέντε χρόνια μετά – Αφιέρωμα Η ιστορία μιας καμπάνας

«...Έτσι περνούσε ο καιρός, ώσπου έφτασε ο πόλεμος του Σαράντα. Τότε ο παπά-Γιάννης έκαμε την καμπάνα να λαλήσει έναν άλλο ήχο. Ήταν σαν νεκρικός, αλλά λίγο πιο

γρήγορος, κάπως φοβισμένος νταν-νταν-νταν...νταν-νταν-νταν...νταν! και, όπως μας είπε, σήμαινε: πό-λε-μος...πό-λε-μος...πό-λε-μος... κι ήταν, λέει, σχεδόν ίδιος ο θάνατος... Και πραγματικά από τη μέρα εκείνη συχνότερα η καμπάνα μας λαλούσε νεκρικά. Βδομάδα δεν περνούσε να μη φτάξει «το χαμπέρι», το μήνυμα κάποιου αγαπημένου που έπεσε στο μέτωπο και η καμπάνα τότε έβγαζε και τους δυο ήχους μαζί νταν...νταν...νταν!.. νταν... νταν...νταν! κι έμοιαζε να λέει στο νεκρό «στο... καλό» και να υπενθυμίζει κι εμάς τη φοβερή λέξη «πό-λε-μος!.. Στην αρχή ανατριχιάζαμε στο άκουσμά της, μα σιγά σιγά, εμείς τα παιδιά το συνηθίσαμε. Όλα συνηθίζονται!.. Έτσι φτάσαμε στο ανοιξιάτικο πρωινό της 20^{ης} Μαΐου 1941. Στο ξεκίνημα της «Μάχης της Κρήτης». Εκείνο το πρωινό κάποιος από τους μεγάλους πήγε κάτω από το καμπαναριό, έσυρε το σκοινί αλλιώς κι έκαμε την καμπάνα να λαλήσει μ' έναν άγνωστο, ίσαμε τότε, τρόπο. Ο ήχος που βγήκε ήταν γρήγορος, ανατριχιαστικός, βαρύς: νταν! νταν! νταννταν!.. Οι χωριανοί έτρεξαν στην εκκλησία να μάθουν τα νέα.

- Εχθροί!.. φώναξε, μόλις πλησίασαν.
- Που;
- Παντού! Στα καμποχώραφα, στις γιαλιές, στις πολιτείες...
- Και γίνεται πόλεμος;
- Πως δε γίνεται;
- Πάμε λοιπόν!

Τότε άδειασε το χωριό... Ως και ο παπα-Γιάννης... άφησε τα θυμιατά και τα «Κύριε ελέησον», ζώστηκε το φυσεκλίκι και, με το τουφέκι στα χέρια, πήρε το δρόμο του πολέμου!..

Βασίλης Γ. Χαρωνίτης - «Η ιστορία της καμπάνας»
Μιχάλης Παπαδάκης (Δάνδολος) - «Η Ρεθυμνιώτικη πέννα»

Μια ιστορική μνήμη

Γράφει ο Γιάννης Μανωλεδάκης

*Τέλος Αυγούστου ήτανε εις το σαρανταένα
κι οι Γερμανοί μας σκότωναν στα όρη ένα ένα.
Ως τρέχουν τ' άγρια πουλιά στα δάση να κρυφτούνε,
έτσα γυρεύγαμε κι εμείς μέρος για να σωθούμε.
Εις του Γκιγκίλου την κορφή στσ' άγριες χαραμάδες
έκειδα εσωθήκαμε απ' τσι Γερμαναράδες...*

Μνήμες από ένα ιστορικό γεγονός που σας μεταφέρω όπως το έζησα μικρός στην Κρήτη.

Μετά την κατάληψη της Κρήτης από τους Γερμανούς το Μάη του 1941 οι κατακτητές δεν μπορούσαν να πιστέψουν αυτό που επάθανε στην Κρήτη. Η πανωλεθρία τους ήταν μεγάλη και ο πανίσχυρος Χίτλερ είχε ρεζιλευτεί από τους Κρητικούς.

Είχαν αποφασίσει λοιπόν να εκδικηθούν.

Τον Αύγουστο του 1941 δόθηκε διαταγή στον Γερμανό στρατιωτικό Διοικητή της Κρήτης να εξαπολύσει το γερμανικό στρατό στο νομό Χανίων. Δεν γνωρίζω αν αυτό έγινε και στην υπόλοιπη Κρήτη.

Η διαταγή λοιπόν έλεγε, σε ένα οκταήμερο από 24 Αυγούστου μέχρι 1 Σεπτεμβρίου 1941, όπου συναντούν άνδρα άνω των 15 ετών, να τον εκτελούν.

Εγώ με το φτωχό μου μυαλό παρομοίωσα αυτή την απάνθρωπη διαταγή ως άδεια κυνηγιού που το θήραμα ήταν οι άοπλοι Κρητικοί.

Στις 27 με 28 Αυγούστου εγώ με τον πατέρα μου, τον αδελφό μου και ένα μου θείο ευρεθήκαμε στις βουνοκορφές του Ομαλού. Ένα βράδυ μας πλησίασαν πυροβολώντας

μας οι Γερμανοί, όμως για καλή μας τύχη και με τη βοήθεια του Θεού προλάβαμε και απομακρυνθήκαμε. Σωθήκαμε επειδή έπιασε η νύχτα.

Νύχτα και επειδή ξέραμε την περιοχή φτάσαμε στην κορυφή του Γκίγκιλου που δεσπόζει στο ξακουστό φαράγγι της Σαμαριάς. Εκεί καθίσαμε τέσσερις μέρες περίπου χίλιοι άνδρες Λακκιώτες, Σφακιανοί και Σεληνιώτες.

Τα γυναικόπαιδα ήταν στον Ομαλό και είχαμε συνεννοηθεί, όταν φύγουν οι Γερμανοί να στρώσουν στα δώματα ασπροσέντονα για να ειδοποιηθούμε.

Την 1-9-1941 τα γερμανικά στρατεύματα άρχισαν να αποσύρονται στις βάσεις τους και άρχισε η τραγωδία των οικογενειών που βγήκαν στα βουνά για να μαζέψουν τα σώματα των αδικοσκοτωμένων προσφιλών τους προσώπων.

Κείνες τις σκηνές που έζησα δεν θα τις ξεχάσω ποτέ.

Σαλής ο μαύρος βαρκάρης ένα θαυμάσιο θεατρικό έργο

Ολοκληρώνονται οι προετοιμασίες για την παρουσίαση, από τη Θεατρική Ομάδα της Αδελφότητας, του καινούργιου θεατρικού της έργου «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης».

Το θεατρικό έργο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης», θα παρουσιαστεί το τριήμερο 16, 17 και 18 Ιουνίου 2006 στο θερινό θέατρο ΡΟΔΟΝ και είναι ενταγμένο στις εκδηλώσεις που φέτος οργανώνει η Αδελφότητα Κρητών Ρόδου για να τιμήσει την 65^η επέτειο της Μάχης της Κρήτης.

Το έργο «Σαλής ο μαύρος βαρκάρης» έχει γράψει η συγγραφέας κ. Ελένη Μερκενίδου. Η κ. Μερκενίδου έχει γράψει πολλά αξιόλογα θεατρικά έργα καθώς και αρκετές ποιητικές συλλογές και μελέτες.

Η υπόθεση του έργου αναφέρεται στη ζωή του Σαλή, ενός βαρκάρη που έζησε στα Χανιά και πέθανε εκεί το 1967. Ο Σαλής ήταν η προσωποποίηση της αγάπης και δεν υπάρχει κανένας στα Χανιά που να τον θυμάται και να μην εκφράζεται με ιδιαίτερο σεβασμό και εκτίμηση για τον ξεχωριστό αυτόν άνθρωπο.

Στο έργο είναι διάχυτα η αγάπη, η καλοσύνη, η ανθρωπιά, η ευγένεια αλλά και η περηφάνια, οι διαχρονικές αξίες της ζωής οι οποίες τις μέρες μας έχουν ιδιαίτερα ατονήσει. Το κείμενο εξαιρετικά τρυφερό και αισιόδοξο προσφέρει στο θεατή μια ανάσα δροσιάς και έντονη θετική ενέργεια τα οποία ενεργοποιούν το συναίσθημα και χαρίζουν συγκίνηση αλλά και γέλιο στο θεατή.

Η σκηνοθεσία του έργου είναι του σκηνοθέτη της Ομάδας Γιάννη Φλώρου που έχει επιμεληθεί το έργο αυτό με ξεχωριστή φροντίδα και αγάπη, λόγω και του θέματός του. Τα σκηνικά ανήκουν στο Σταμάτη Κούρο και μας μεταφέρουν στο λιμάνι των Χανίων, ενώ τα κοστούμια έχει επιμεληθεί η Ελένη Γονάκη – Αρφαρά.

Η μουσική είναι του λυράρη Γιώργου Παραγυιού που έχει μελοποιήσει και τους στίχους της κ. Μερκενίδου, οι οποίοι ντύνουν το κείμενο του έργου.

Την επιμέλεια του ήχου έχει ο Βαγγέλης Κορακάκης, ενώ τη συνολική φροντίδα της παράστασης έχει ο Αντ. Ευ. Ξεπαπαδάκης.

Τους ήρωες του έργου ενσαρκώνουν τα μέλη της Θεατρικής Ομάδας: Γιώργος Ψαρολογάκης, Μανώλης Καλογεράκης, Ευγενία Στεφανάκη, Ρούλα Ράπτη, Σούλα Αλεξάκη – Ζανεσή, Νικηφόρος Στρατήγης, Νίκος Κουρουπάκης, Μάριος Καλογεράκης, Μανώλης Τσιρακάκης και Γιάννης Νιωτάκης.

Στον ήρωα Νεοζηλανδό

Σημαντικό ρόλο στην αντίσταση της Κρήτης κατά του Γερμανού κατακτητή κατά τη Μάχη της Κρήτης, έπαιξαν οι Νεοζηλανδοί που ήταν στην Κρήτη και πολλοί απ' αυτούς έπεσαν και έμειναν για πάντα στα χώματά της.

Το 1996 η γνωστή βραβευμένη ποιήτρια και μαντιναδολόγος Αντωνία Μηλογιαννάκη

έγραψε το ποίημα «Στον ήρωα Νεοζηλανδό». Το ποίημα αυτό μεταφράστηκε στα αγγλικά και δόθηκε από το Γενικό Πρόξενο της Νέας Ζηλανδίας στην Ελλάδα στο Γενικό Κυβερνήτη της Νέας Ζηλανδίας, στον Αρχηγό ΓΕΣ της Νέας Ζηλανδίας και στην Πρέσβη της Νέας Ζηλανδίας. Ο Γενικός Πρόξενος αναφερόμενος στο ποίημα αυτό της Αντωνίας Μηλογιαννάκη σημειώνει μεταξύ άλλων «Θέλω να σας συγχαρώ και να σας ευχαριστήσω προσωπικά για το θαυμάσιο αυτό ποίημα που μας έδωσε μια ευκαιρία να εκφράσουμε γραπτώς την εκτίμησή μας για τους Νεοζηλανδούς που θυσιάσθηκαν κατά τη Μάχη της Κρήτης». Το ποίημα είναι:

Στον ήρωα Νεοζηλανδό

*Ήρωα Νεοζηλανδέ
μην κλαις και μη λυπάσαι
για κείνη τη μακρινή γη
την πατρίδα που σ' έχασε.
Τα πουλιά δεν έχουν πατρίδα
γιατί έχουν φτερά.
Πατρίδα των γενναίων
είναι η γης ολάκερη
Οι αετοί γεννιούνται
στις κορφές του κόσμου
κι είναι παιδιά της Λευτεριάς.
Εκείνη τα κράζει
όταν η νύχτα
απλώνει τα μαύρα της πέπλα
στα μάτια της
ν' ανάψουν τους πυρσούς
για να γίνει μέρα ηλιοφώτιστη
να φέξει, να διαβεί
τα δύσβατα μονοπάτια.
Οι αετοί γεννιούνται σ' αετοράχες
και πεθαίνουν πετώντας
κι εσύ Νεοζηλανδέζικε αετέ
πέθανες κυνηγώντας
τα μαύρα νέφη
για να φτερουγίζεις αιώνια
στον ολόφωτο ουρανό
της Δόξας.
Η Κρήτη απ' άκρη σ' άκρη
αετοφωλιά
κι αμέτρητα παιδιά αντρειωμένα
γέννησε σ' αυτήν η Λευτεριά
ίσκιοι αθάνατοι
που κατοικούν αιώνια στην καρδιά της.
Ένας απ' αυτούς τους ίσκιους
τους αθάνατους
είσαι κι εσύ.
Νεοζηλανδέζικε αϊτέ
στη μουντή ομίχλη της λήθης
δεν θα χαθείς.
Αυτό ποτέ μην το φοβάσαι.
Και αν η πατρίδα που σε γέννησε
είναι μακριά σου
Η Κρήτη
πατρίδα νέα και αιώνια
ραίνει με ροδοπέταλα
τον τάφο σου*

*και ζεσταίνει
στην ολόθερμη αγκάλη της
ένα ακόμη παιδί της.
Ζεστό κυλά το δάκρυ
στο μάγουλό της για σένα
γιατί ΕΙΣΑΙ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ
και κανένα παιδί
δεν είναι για τη μάνα του
όνειρο ξεφτισμένο.
Η Κρήτη
σε χώρεσε στην καρδιά της
σε κράτησε ζωντανό
στο βλέμμα της
και σε σκεπάζει
με τις δάφνες που έκοψε
από το περιβόλι της ψυχής της.
Αθάνατε Κρητικέ Νεοζηλανδέ.
Τώρα έχεις δύο πατρίδες
και οι δύο τιμούν
την ιερή μνήμη σου
σαν δύο αδελφές
και σαν Μία Μάνα!
Κοιμήσου ήσυχος
κάτω από τον ήλιο της ευγνωμοσύνης μας
και χαμογέλα.*

Αντωνία Μυλογιαννάκη - Χανιά 10-5-1996

Μνήμη Ελευθέριου Βενιζέλου εβδομήντα χρόνια από το θάνατό του

Την Κυριακή 19-3-2006 με τη συμμετοχή του Νομάρχη Δωδεκανήσου κ. Γιάννη Μαχαιρίδη, του Δημάρχου Ροδίων κ. Γιώργου Γιαννόπουλου, του Προέδρου του Νομαρχιακού Συμβουλίου κ. Φώτη Χατζηδιάκου, πολλών Κρητικών και φίλων της Αδελφότητας έγινε εκδήλωση για να τιμηθεί η μνήμη του Εθνάρχη Ελευθέριου Βενιζέλου, εβδομήντα χρόνια από το θάνατό του.

Για το μεγάλο Κρητικό μίλησε ο Νικηφόρος Στρατήγης. Ο μεστός περιεχομένου λόγος του εστιάστηκε στην πίστη που ο Ελευθέριος Βενιζέλος είχε στις αρετές του ελληνικού λαού. Πίστευε στη ζωτικότητα του Ελληνισμού κι αυτή του η πίστη ήταν που έδρασε ως κινητήριος δύναμη στην προσπάθεια του να αναμορφώσει την Ελλάδα. Αυτή η πίστη και η θέλησή του ήταν που ενέπνευσαν εκείνους που τις δύσκολες για το έθνος μας εποχές τον ακολούθησαν στο δύσκολο δρόμο που ο μεγάλος πολιτικός χάραξε.

Στη συνέχεια έγινε κατάθεση στεφάνου στον ανδριάντα του Ελευθέριου Βενιζέλου από τον Πρόεδρο της Αδελφότητας Γιάννη Νιωτάκη και αμέσως μετά προσφέρθηκε κρητικό κέρασμα στη στέγη της Αδελφότητας.

Ο Νίκος Καζαντζάκης ταξιδευτής

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε η εκδήλωση «Ο Νίκος Καζαντζάκης ταξιδευτής» την οποία οργάνωσε Η Αδελφότητα Κρητών Ρόδου με τη συνεργασία της Διεθνούς Εταιρείας

Φίλων Νίκου Καζαντζάκη. Η εκδήλωση έγινε την Παρασκευή 17 Μαρτίου 2006 στο κατάμεστο θέατρο Ροδίσι της Ρόδου και την παρακολούθησαν εκτός από τις αρχές της Ρόδου, μέλη της Αδελφότητας και πολλοί «εραστές» της παγκόσμιας σκέψης και γλώσσας του μεγάλου συγγραφέα.

Την ευθύνη της παρουσίασης είχε ο Πρόεδρος της Διεθνούς Εταιρείας Γιώργος Στασινάκης ο οποίος ήρθε στη Ρόδο από τη Γενεύη, όπου εδρεύει η Εταιρεία, για την εκδήλωση αυτή.

Κείμενα του Νίκου Καζαντζάκη, από τα ταξιδιωτικά του, διάβασαν ο Γιώργος Χουρδάκης και η Ξένια Ζαχαριάδου «ταξιδεύοντας» τους ακροατές τους στα μέρη όπου πέρασε και για τα οποία έγραψε ο μεγάλος συγγραφέας.

Στο δεύτερο μέρος της εκδήλωσης, οι καλλιτέχνες Γιώργος Παραγιός στη λύρα και το τραγούδι και Σήφης Κατσαμάς στο λαούτο και το τραγούδι παρουσίασαν μια ενότητα από τραγούδια του Κώστα Μουντάκη που αναφέρονται στον Κρητικό στοχαστή.

Την πρώτη της παρουσίαση έκανε στην εκδήλωση αυτή η νέα χορευτική ομάδα της Αδελφότητας «του Ψηλορείτη αετοί». Η ομάδα αυτή θα ασχοληθεί κυρίως με τους ξεχασμένους κρητικούς χορούς, τους οποίους φιλοδοξεί να παρουσιάσει μελλοντικά στη Ρόδο, προκειμένου οι νεότεροι να προσεγγίσουν ένα κομμάτι της παράδοσής μας που έχει ξεχαστεί.

Ο Γιώργος Στασινάκης κατά την παραμονή του στη Ρόδο είχε την ευκαιρία να έλθει σε επαφή με ανθρώπους που αγαπούν τη σκέψη του Νίκου Καζαντζάκη και να προωθήσει το έργο της Διεθνούς Εταιρείας.

Ο Πρόεδρος της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου Γιάννης Νιωτάκης, ευχαριστώντας το Γιώργο Στασινάκη για την παρουσία του, ανακοίνωσε ότι τον επόμενο χρόνο, που συμπληρώνονται πενήντα χρόνια από το θάνατο του Νίκου Καζαντζάκη, η Ρόδος θα τιμήσει τον Έλληνα συγγραφέα με εκδηλώσεις στις οποίες θα συμμετέχουν η Διεθνής Εταιρεία Φίλων Νίκου Καζαντζάκη, το Κολέγιο, καθώς και η Αδελφότητα Κρητών Ρόδου.

Ανακοίνωσε ακόμη ότι πρόκειται να δημιουργηθεί και στη Ρόδο τμήμα της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη διατρανώνοντας τη θέληση όσων αγαπούν το έργο του Νίκου Καζαντζάκη να το προσεγγίσουν καλύτερα.

Η κρητική αποσπερίδα

Ευνοϊκότατα ήταν τα σχόλια για την πρώτη αποσπερίδα που έγινε στη στέγη της Αδελφότητας το Σάββατο 1 Απριλίου 2006. Σ' αυτήν συμμετείχαν μέλη της Αδελφότητας αλλά και φίλοι που αγαπούν την Κρήτη και τις παραδόσεις της.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, έγινε από το Χαράλαμπο Βουτυράκη αναφορά στη ζωή στην Κρήτη στις αρχές του προηγούμενου αιώνα μέσα από κείμενα γνωστών Κρητικών συγγραφέων.

Διαβάστηκαν ακόμη ιστορίες στην Κρητική διάλεκτο, ενώ δεν έλειπαν και οι αθιβολές από τους Γιώργο Κυριακάκη και Γιάννη Φρουζάκη.

Ανέκδοτα με τον ξεχωριστό τρόπο που τα αφηγείται είπε ο Μανώλης Καλογεράκης.

Απαραίτητο συμπλήρωμα ήταν η τσικουδιά που βοήθησε να δημιουργηθεί μια πολύ ζεστή ατμόσφαιρα.

Εκείνο το οποίο σχολιάστηκε ήταν η ανάγκη να βρισκόμαστε πιο συχνά. Μια ανάγκη που τις μέρες μας έχει ιδιαίτερη αξία. Ο σύγχρονος τρόπος ζωής αλλά και οι διαρκώς αυξανόμενες καθημερινές ανάγκες στερούν από τους ανθρώπους τη διάθεση να βρεθούν και να «ροζονάρουν», όπως έκαναν παλιότερα οι ήρεμοι και θυμόσοφοι άνθρωποι της Κρήτης.

Η εφημερίδα «ΚΡΗΤΙΚΑ ΝΕΑ» έγραψε

Οι Κρητικοί στη Ρόδο και «ο Ψηλορείτης» τους

Πολλές φορές το έχουμε γράψει αλλά ο έπαινος οφείλεται να αποδίδεται στον ίδιο βαθμό που καυτηριάζεται και το λάθος. Ο έπαινος ξανά στους Κρήτες Ρόδου και το περιοδικό τους που βέβαια ΔΕΝ έχουν μεγαλύτερα Κρητικά σωματεία. Όπως δεν έχουν τέτοια δραστηριότητα.

Διαβάζουμε πρόγραμμα εκδηλώσεων μόνον για τον Μάρτιο, εκδήλωση για Καζαντζάκη και μνήμης για τον Βενιζέλο. Και μια αποσπερίδα Κρητική. Και το περιοδικό τους; Άρθρα, αφιερώματα, παρουσιάσεις, πορτραίτα, βιβλιοκριτικές Κρητικών, ιστοσελίδα, φωτογραφίες, επετειακά, διηγήσεις, μαντινάδες, ανέκδοτα και... (φυσική συνέπεια) Κρητική διαφήμιση.

Εύγε και πάλι εύγε. Οι Κρητικοί της Ρόδου με αυτή τη δράση τους αλλά και το συνολικό ήθος και ύφος που εκπέμπουν, τιμούν τη γενέτειρα ως άξια τέκνα της, ενώ παράλληλα θέτουν ξανά αμείλικτα ερωτήματα, άθελα τους βέβαια.

Η Ομοσπονδία ή η «Παγκρήτιος» δεν θα μπορέσουν ποτέ να συστήσουν ένα όργανο συντονισμού όλων αυτών των Σωματείων από τη Ρόδο ως τα Γιάννενα και την Αλεξανδρούπολη;

Οι επαφές μεταξύ αδελφών – ισότιμων σωματείων σ' όλη τη χώρα δεν θα ΠΡΕΠΕΙ τον 21^ο αιώνα να γίνουν πραγματικότητα με εκδρομές, συναντήσεις, κοινές εκδηλώσεις;

Πώς ένα Σωματείο στην Περιφέρεια, σ' ένα νησί 100.000 κατοίκων μπορεί και οργανώνει τέτοια δράση που ένα κορυφαίο που είχε πιο πολλούς υποψήφιους στις εκλογές για το Δ.Σ. από τα συνολικά μέλη του Περιφερειακού, αδυνατεί καν να ονειρευτεί; Θεατρική ομάδα, περιοδικό, παρουσία, εκδηλώσεις τρεις το μήνα, παραδοχή, συσπείρωση, επισκέψεις στην Κρήτη, Εφόρους, προσκαλούν και προσκαλούνται παντού;

Να πούμε κι άλλα; Δεν πειράζει. ΕΥΓΕ σε ΟΛΑ σας ΑΔΕΛΦΙΑ της ΡΟΔΟΥ.

Σχόλιο Σύνταξης: Μετά από αυτά τα σχόλια εμείς τι μπορούμε να πούμε; Μόνο ένα μεγάλο ευχαριστώ στην εφημερίδα και τον συντάκτη του σχολίου που όλα αυτά τα χρόνια μας στηρίζουν.

«Μια καρδιά σε δυο κτύπους...Κρήτη – Ρόδος!»

Γράφει ο Φιλολόγος Π. Α. Χαμουζάς

Μια ιστορική συγγένεια Κρητών – Ροδίων (688 π.Χ.)

Α. Θουκυδίδης (βιβλ. ΣΤ. VI 3)

1. Με αφορμή την εκστρατεία των Αθηναίων στη Σικελία (416 π.Χ.) ο μεγάλος ιστορικός μας αναφέρει αυτούς που από νωρίς έκτισαν εδώ αποικίες (688 π.Χ.).

«Γέλαν δε Αντίφημος, εκ Ρόδου και Έντιμος εκ Κρήτης εποίκους αγαγόντες κοινή (από κοινού) έκτισαν! Και το όνομα εγένετο από του ποταμού Γέλα. Το χωρίον δε όπου η πόλις ετειχίσθη Λίνδιοι καλείται! Έτη δε οκτώ και εκατόν μετά την οίκισιν Ακράγαντα ώκισαν!»

«Ο Αντίφημος από τη Ρόδο και ο Έντιμος από την Κρήτη, αφού έφεραν συγχωριανούς τους, έκτισαν μαζί την πόλη Γέλα, από το όνομα του ποταμού Γέλας. Στο μέρος που κτίστηκε η ακρόπολή τους, ονομάστηκε Λίνδιοι! 108 χρόνια αργότερα έκτισαν μίαν άλλη πόλη, τον Ακράγαντα!» (580 π.Χ.).

Ο Ακράγας σήμερα ονομάζεται Agrigento. Εδώ γεννήθηκε ο φιλόσοφος Εμπεδοκλής και εδώ πέθανε ο τραγικός ποιητής Αισχύλος. Γεγονός που δείχνει το όνομα και τη φήμη της πόλης της εποχής εκείνης. Σήμερα το λιμάνι ονομάζεται porto Εμπεντόκλε. Ενώ διατηρούνται θαυμαστά ερείπια ναών του 5^{ου} π.Χ. αιώνα, δημιουργήματα ενός προγονικού μας παρελθόντος!..

2. Δίδυμη αναφορά Κρητών – Ροδίων. Στον ιστορικό Θουκυδίδη αναφέρεται ότι, πριν από την Σικελική εκστρατεία τους οι Αθηναίοι, ζήτησαν βοήθεια από τους Δημοκρατικούς

τους συμμάχους, Κρήτες και Ροδίους, οι οποίοι και ανταποκρίθηκαν: «...Κρήτες τοξόται ογδοήκοντα, Ρόδιοι σφενδονήται επτακόσιοι!»

Κοινή τύχη και κοινοί αγώνες

B. Ξενοφών (βιβλ. Γ. ΙΙΙ, 6, 16)

Στο γνωστό ιστορικό έργο «Ξενοφώντος Κύρου Ανάβασις» γίνεται παράλληλη πάλι αναφορά Κρητών – Ροδίων. Πάλι εδώ τοξότες οι Κρήτες, πάλι εδώ σφενδονήτες οι Ρόδιοι (401 π.Χ.). Κατά την επιστροφή των Μυρίων από την Ασία στην Ελλάδα οι Κρήτες τοξότες ανέλαβαν την ευθύνη προστασίας της οπισθοφυλακής. Αλλά επειδή, συνεχίζει ο Ξενοφώντας, οι Πέρσες τόξευαν τόσο, όσο που ούτε οι Κρήτες μπορούσαν να τοξεύσουν, το στράτευμα κακοπαθούσε. Μια πληροφορία όμως έφτασε στ' αφτιά του Ξενοφώντα «Πληροφορούμαι, λέει ο Ξενοφών στους στρατηγούς, πως βρίσκονται μαζί μας και άνδρες Ρόδιοι που, όπως λένε, γνωρίζουν τη χρήση της σφενδόνας και ότι οι πέτρες που ρίχνουν φτάνουν σε διπλάσια απόσταση από εκείνες των Περσών και ότι χρησιμοποιούν μπάλες όχι λίθινες αλλά μολυβένιες και ότι βρίσκουν τον στόχο τους! Οι Ρόδιοι βρέθηκαν και πληρώθηκαν ιδιαίτερα. Η συνεργασία τοξοτών και σφενδονητών, Κρητών - Ροδίων, απεσόβησε τον κίνδυνο. Οι Πέρσες δεν ξαναδοκίμασαν άλλη επίθεση!

Μέγας Αλέξανδρος. Μια κοινή ιστορική φήμη Κρητών – Ροδίων...

Γ. Αρριανός (βιβλ. Β. παρ. 8)

Λίγο πριν από τη μάχη της Ισσού το 333 π.Χ., όπου ο στρατός του Μ. Αλεξάνδρου (30-40 χιλιάδες) συνέτριψε τον στρατό του Δαρείου του Γ' (120-130 χιλιάδες), ο Αλέξανδρος, λέει ο ιστορικός Αρριανός, προκειμένου να τονώσει πριν από τη μάχη τους Μακεδόνες τους λέει: «Από δω, Μακεδόνες, πέρασαν οι Μύριοι του Ξενοφώντα (67 χρόνια πριν), που δεν συγκρίνονται μαζί σας, ούτε ως προς το πλήθος ούτε στην τακτική σας δύναμη. Αυτοί ούτε τοξότες είχαν ούτε σφενδονήτες, εάν βέβαια εξαιρέσει κανείς τους Κρήτες και τους Ροδίους! «...πλην Κρητών και Ροδίων, (τοξοτών και σφενδονητών ολίγων!»

Κοινό και το γλωσσικό μας ιδίωμα

Ερωτόκριτος (περιγραφή ισάξια Ομηρικής)

*«Σαν όντε μεσοπέλαγα δυο ανέμοι σηκωθούσι
ξάφνου και με τη βροντή φυσώντας πολεμούσι,
μάχονται με τη θάλασσα, μανίζουν και φουσκώνουν
τσι ψιχαλίδες του γιαλού στα νέφελα σηκώνουν...
Ένας φυλά απ' ανατολή κι άλλος από τη δύση,
πάσκει ο βοριάς και μάχεται το νότο να νικήσει...
ο κάμπος έτσι βρόντησε και στα βουνά γροικήθει!
όντες τσι πρώτες κονταρές εδώκαν εις τα στήθη
εσπάσαν τα κοντάριά ντως κι εις εκατό γενήκα
και τα κομμάτια τσ' ουρανούς εφτάξαν και καήκα».*

Βιβλία που πήραμε

«Γράμματα στο γιο μου»
Δημήτρη Ν. Θεοδοσάκη – Ηράκλειο 2006

Ακριβό κανίσκι το καινούργιο βιβλίο του άξιου λογοτέχνη Δημήτρη Ν. Θεοδοσάκη «Γράμματα στο γιο μου», ήρθε από το Ηράκλειο να μας γεμίσει νοσταλγία, για μια Κρήτη που ζει στις καρδιές μας. Ο λόγος του, λόγος του Ρωτόκριτου, μαστορικά σασμένος χαρίζει στον αναγνώστη το άρωμα της Κρητικής ντοπιολαλιάς που όλο και περισσότερο τις μέρες μας χάνεται. Αυτός είναι και ο λόγος που λογοτέχνες όπως ο Δημήτρης Θεοδοσάκης θα πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης στήριξης μια κι είναι τα σημερινά μετερίζια της παράδοσής μας, ενάντια στη λαίλαπα που απειλεί να ισοπεδώσει τις ξεχωριστές αξίες της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Αφιερωμένο στο μοναχογιό του Νίκο, το βιβλίο περιλαμβάνει «γράμματα του πατέρα προς το γιο», σε δεκαπεντασύλλαβο καθώς και «γράμματα του γιου προς τον πατέρα».

Ένα μεγάλο κεφάλαιο του βιβλίου καταλαμβάνει ο «Αποχαιρετισμός». Είναι ποιήματα με τα οποία ο ποιητής, στην ουσία, αποχαιρετά την παλιά Κρήτη, μα και τη σύγχρονη, η οποία υποδηλώνει την εναλλαγή στη δική του ζωή.

Η συλλογή των πολύστιχων ποιημάτων του «Γράμματα στο γιο μου» είναι ίσως η πιο ώριμη της συνολικής δημιουργίας του. Είναι το δωδέκατο βιβλίο του από μια σειρά έντεκα άλλων ποιητικών συλλογών και διηγημάτων.

Ο ίδιος αναφέρει μεταξύ άλλων στον πρόλογο του βιβλίου του.

«Αν και ζω πολλά χρόνια στην πολιτεία, κουβαλώ τον κόσμο του χωριού, που γνώρισα, αγάπησα και χάνεται. Μοιράζεται η καρδιά μου αναμεσώς του ταπεινού χωριού μου και της πολιτείας. Είμαι πρόσφυγας στην ίδια μου την πατρίδα... Κάθε που γυρίζω στο χωριό μου (ο Χόνδρος της Βιάννου), σαν το δω από μακριά, θα 'θελα να έχω τη δύναμη οπίσω να γυρίσω, μα δεν την έχω και, όταν φτάσω, λυπούμαι απ' όσα βλέπω: αγριοσκιές να ξεκορφίζουνε τις γκρεμισμένες στέγες των σπιτιών, τα αρχοντικά να είναι χαλάσματα, τα πορτοπαράθυρα κλειστά, χορταριασμένοι οι πέτρινοι τοίχοι και η ανταγιάτιστα μοναξιά να βαραίνει στα ερημικά σοκάκια.

Λυπημένος γυρίζω στο κελί μου και, για να λυτρωθώ, γράφω. Στέκω στα γκρεμισμένα τείχη της ψυχής μου κι αποχαιρετώ ένα κόσμο του χωριού, που ευεργέτισε την πολιτεία κι άμετρος έπαιψε χαιρετισμούς αγάπης. Ένα κόσμο, που ήταν ο αιμοδότης των εθίμων και κράτησε ισορροπίες...»

Την καλλιτεχνική επιμέλεια των κειμένων με τα ξόμπλια που τα κοσμούν έχει και σ' αυτό το βιβλίο ο παπά – Μιχάλης Πατεράκης (Φουρνιώτης). Οι ζωγραφιές αυτές του καλλιτέχνη παπα-Μιχάλη προσδίδουν μια ξεχωριστή, συλλεκτική θα λέγαμε αξία στο βιβλίο που αποκτά μοναδική αισθητική.

(Όσοι ενδιαφέρονται να αποκτήσουν το θαυμάσιο αυτό βιβλίο μπορούν να απευθυνθούν στο συγγραφέα Δημήτρη Θεοδοσάκη – τηλεφ. 2810 239963)

Ο Ψαραντώνης στο 1^ο Ορεινό Μουσικό Φεστιβάλ

Στη Ρόδο βρέθηκε την Κυριακή 19-2-2006 ο γνωστός λυράρης και τραγουδιστής Ψαραντώνης συμμετέχοντας στο αφιέρωμα που οι διοργανωτές του Μουσικού Φεστιβάλ έκαναν στο Νίκο Ξυλούρη.

Στην περιοχή Ίγκος στα Λάερμα, ένα θαυμάσιο τοπίο της Ρόδου, το Διοικητικό Συμβούλιο και πολλά μέλη της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου είχαν την ευκαιρία να βρεθούν με τον ξεχωριστό καλλιτέχνη και να τον χαιρετίσουν.

Συμμετέχοντας στο Φεστιβάλ πρόσφεραν τσικουδιά στους φίλους που βρέθηκαν σ' αυτή την γιορτή της μουσικής.

Στο αφιέρωμα στο Νίκο Ξυλούρη συμμετείχε και ο λυράρης μας Γιώργος Παραγυιός με τους μουσικούς Γ. Πούλο, Αντ. Συμιξή, Γιαν. Δραμουντάνη και Φώτη Ελιάμο.

Η Αδελφότητά μας χαιρέτησε την πρωτοβουλία διοργάνωσης του πρώτου Ορεινού Φεστιβάλ, ως μια πολύ καλή εκδήλωση. Μια δραστηριότητα, η οποία συγκέντρωσε μεγάλο αριθμό ανθρώπων σ' ένα τόσο μακρινό υπαίθριο χώρο, οι οποίοι βρήκαν την

ευκαιρία να χαρούν τόσο τη φύση όσο και να 'ρθουν σε επαφή με τους συνανθρώπους τους που αγαπούν τη μουσική.

Λαμπρή

Γράφει ο Χαράλαμπος Βουτυράκης

Μια βολά κι έναν καιρό ο γίγαντας εγκέλαδος με μια χαρακιά έσκισε το βουνό στα δυο κι έκαμε μια μικρή χαράδρα. Αγάλι – αγάλι με τον καιρό στσι πλαγιές τση εφυτρώσανε θάμνοι μοσκομυρισμένοι. Στον πάτο, εκεία που μονοιάζουνε τα δυο μάγουλα εκυλούσε φιδίσια γάργαρο ποταμάκι.

Την ομορφιά των οματιών εσυμπλήρωναν οι κοτσιφοί με το κελαιΐδισμά ντως, οι αφορδακοί με τσι παραφωνίες τως και οι καβροί με τους συρτούς χορούς.

Ψηλά στη μια και την άλλη μπάντα, αντικριστά, δυο περιστεριώνες, τα χωριά του πατέρα μου και τση μάνας μου.

Μιαν ώρα το κατέβασμα κι άλλη τόσηνια ώρα τ' ανέβασμα από το ένα χωργιό στο άλλο, με λίγη ξεκούραση στο ποταμάκι για να δροσιστεί ο στρατοκόπος. Το ποταμάκι δεν υπάρχει μπλιό παρ' εκτός στο μυαλό μου. Ετσά, το ανεστορούμαι, με το γάργαρο νερό να γλιστρά μέσ' από τσ' αβαρσάμους τσι καρές και τα κηπούλια.

Για μένα, κοπέλι του Δημοτικού, το φιδωτό στρατάκι αναμετάξυ στα δυο χωργιά ήτονε μεγάλη περιπέτεια και βάσανο. Στενό, απότομο, γεμάτο ασπαλάθους που μου τρυπούσανε τ' ατζά και βάτους που με πιάνανε απ' όπου βρίσκανε λες και θέλανε να με κρατήσουνε εκεία χάμαι αιχμάλωτο. Σε τούτανε τα χωργιά έκαμα τσι πια πολλές μεγάλες εορτές.

Μια απ' αυτές ήτανε η Λαμπρή, οντεν επήγαινα στην Τρίτη του Δημοτικού στο σπίτι τση γιαγιάς μου τση Φλουργιάς, Θεός συγχωρέστηνε. Ητονε η κακομοίρα συνέχεια αρρωσταρά, αλλά ευτυχώς το γιατρικό ήτονε τζάμπα και εύκολο. Βραστή ρακή και μέλι, κι εγίνοντονε περδίκι.

Η εκκλησιά, κτισμένη στην άκρα του χωργιού εκκρέμουντονε στο φρύδι του εγκρεμού. Παπά δεν είχαμε. Ήρχουντονε από άλλο χωργιό κι έκανε τσι λειτουργιές τση μεγαλοβδομάδας και την Ανάσταση ύστερ' από το εδικόν του.

Εκεινιά τη χρονιά, τη μεγάλη Πέφτη, εσκόλασε η εκκλησιά. Οι γυναίκες επήγανε στα σπία ντως ν' αποτελειώσουνε τσι κουκνίκους, τα τσουρέκια και τα καλιτσούνια. Οι άντρες εκάτσανε στο καφενείο με τον παπά. Άλλον επίσημο δεν είχε το χωργιό. Μήδε δάσκαλο, μήδε Νοματάρχη. Εκεία 'κατσα κι εγώ με τον πατέρα μου. Εκινήσανε τσι παραγγελιές στον καβετζή. «Ένα καβέ πολλά βαρύ και όχι», «φέρε του κοπελιού ένα υποβρύχιο». Οντεν εγροίκουνα την παραγγελιά μου, ετρέχανε τα σάλια μου ανημένοντας τη μεγάλη κουταλιά βανίλια – φυστίκι μέσα στο ποτήρι με το κρυγιό νερό.

Ο παπάς ήθελε караφάκι τσικουδιά και νηστίσιμους μεζέδες. Ελιές, παξιμάδι, αγγουράκι, ντομάτα, οφτή πατάτα. Εκαμάρωνα σαν το γύφτικο σκεπάρνι ανάμεσα στσι μεγάλους, αλλά το περισσότερο γιατί ήμουνε παρέα του παπά.

Η συζήτηση είχε να κάμει με τη νηστεία. Ήλεγε ο παπάς είντα απαγορεύει η θρησκεία τη Σαρακοστή, κι είντα όχι. Εγροίκουνα κι εγώ τσι διάφορες συνταγές αλλά οντεν είπε ο παπά πως απαγορεύεται το λάδι, την ίδια ώρα ήβανε στη μπούκα ντου μιαν ελιά. Δεν εκρατήθηκα. Με τη δύναμη που μου 'δινε η μόρφωση τση Τρίτης του Δημοτικού του λέω: «Κύριε παπά, και γιάντα αφού απαγορεύεται το λάδι τρωε ελιές που έχουνε λάδι;». Δεν εκατάλαβα γιάντα ο παπά εκόμπιασε μισολιά κι αποϊ γυρίζε και μου λέει: «Οπίσω μου σ' έχω Σατανά». Ο πατέρας μου έκαμε πως μ' αγριοκοίταξε και μου 'πε: «Μη φυτρώνεις εκεία που δε σε σπέρνουνε, γροικάς είντα σου λέω;» Από τότεσας οντεν ανεστορούμαι τη γλύκα του υποβρύχιου ανεστορούμαι και την αμαρτία που 'καμα, να κολάσω τον παπά.

Το μεγάλο Σάββατο η γιαγιά μου με ξύπνησε μεσάνυχτα και πήγαμε στην εκκλησιά. Ο παπάς ήρθε βιαστικά αφού είχε αναστήσει στο χωργιό ντου και ξεκίνησε τη λειτουργιά. Από τη βιασύνη ντου να μην ξημερωθούμε εμάσε τα μισά γράμματα. Ήρθε η ώρα του

«Χριστός Ανέστη», αλλά ο παπάς επαρακάτσεβγε τον κόσμο και δεν επρόβερνε στην Ωραία Πύλη να το πει. Τα κοπέλια του χωργιού εμπώθανε τσι μεγάλους για να βρεθούνε αντικριστά στο τέμπλο.

Άξαφνα πετάται ο παπάς στην πόρτα, λέει «Χριστός...» και χώνεται οπίσω από το τέμπλο, για να γλυτώσει από τσι τρακατρούκες που ετονήξανε τα κοπέλια. «...Ανέστη» ο παπάς, μπαμ μπαμ οι τρακατρούκες. Το ίδιο βιολί ίσαμε το «χαρισάμενος».

Όξω στην αυλή οι πιο μεγάλοι εβαρούσανε ντουφεκιές με γκράδες, μπιστόλια και πολυβόλα από τσι Γερμανούς. Γροικώ να λέει ένας. «Μπρε κοπέλια έχω 'λω πως, μια Μίλς, να πάω μια γκοπανιά να τηνε φέρω;». «Είντα το λες και δεν το κάνεις», του λένε.

Δεν εκάτεχα μήδε είντα 'τανε η Μίλς, μήδε είντα 'κανε. Οντεν εγιάηρε το 'μαθα. Ήτονε ένα σιδερικό που 'μοιαζε με πρισμένο κεθρί. Εδάκασε ντηνε στην άκρα κι ετράβηξε μια βελόνα κι απόϊ την ετόνηξε στον πάτο του εγκρεμού. Μια μεγάλη λάμψη ήκαμε τη νύχτα - μέρα και ένας κρότος σαν αστροπελέκι με ξεκούφανε.

Την άλλη μέρα, Λαμπρή Κυριακή, καλιτσούνι και ρακή, όπως ελέγαμε, όλοι οι άντρες πάλι στο καφενείο κι ο απατός μου για το υποβρύχιο. Σ' ένα τραπέζι εκάθουντονε περιλυπος εκειοσάς που ετόνηξε τη Μίλς. Η παρέα σκασμένη στα γέλια, του 'λεγε: «Ω... ανάγκη να 'χεις μωρέ Νικολή, είντα την ήθελες τη Μίλς; Μωρέ χιαχριντισμένη εξέχασες πώς είχες δεμένο το γάϊδαρο εκειά που ετόνηξες τη χειροβομβίδα; Ω τον κακομοίρη είντα του μέλλουντονε χρονιάρια μέρα».

Δώστου δούλεμα η παρέα, δώστου κλάμα ο Νικολιός. Ετσά 'μαθα είντα 'ναι η Μίλς κι είντα μπορεί να κάμει. Χριστός Ανέστη και χρόνια πολλά.

Αποχαιρετώντας τη Σητειακή γη Ποίημα

Άννα Τακάκη - Μαρκάκη

*Μισεύγει το πλεούμενο, ηλιοχρυσώνει η μέρα
κι η Στεία παιχνιδόχαρη στου λιμανιού τσ' αγκάλες.
Οι βράχοι οι ξαγναντευτοί και τα βουνά π' ανάδια,
ζυγώνουν αλαφάσσοντας στο καλοκαταβόδιο.
Γέρνουν τα φοινικόδεντρα 'πο του Βαγιού το δάσος
και στέλνουνε χαιρετισμούς με τη φυλλώδη χαιίτη.
Ως κι οι πυκνόφυτες ελιές καρποξεφορτωμένες
αναστενάζοντας μηνούν με τη βουή τ' αγέρα
του χρόνου να 'ρθουν πρώιμα οι καλοραβδιστάδες
να 'χουν καιρό να ρέγονται τη Στειακή τη φύση
που 'χει αχιμάδα μπόλικη, σπαλάθους, κατσοπρίνια,
φασκομηλιές, αρίγανες, μοσκόβολα μανούσα,
έχει μερτιές, αγκαραθιές και μπλαβοπαπαρούνες.
νοικοκεράδες μέλισσες στσι κυψελοκασόνες.
Που 'χει αμπελοσόχωρα, περβόλια και κηπούλια
και τα ελέη τα καλά, του κόσμου όλου τα πλούτη.
Κι απ' την Κρητικομάνα γη, το δοξασμένο χώμα,
βλαστάρια βγάνει, αροδαμούς που δεν αποξεφλιούνται.
Στου μισεμού το μάκραιμα στου караβιού το φεύγα,
περσεύγει ο διαλογισμός και η ψυχή κορμιάζει.
Αχ! Νάτανε να κλούθαγες, Στεία των κοπελιώ σου.
Σε ξένο τόπο ο Στειακός τη Στεία ανεστοράται.
Κι αν γίνει μέγας και τρανός, βγιάζεται πόδε να 'ρθει.*

Με βάρσαμο κι αριθμαρή Μαντιναδολόγοι

Αντωνία Μυλογιαννάκη - Χανιά

*Δεν το ρωτούν το γιασεμί γιάντα και πώς μυρίζει.
Οι μοίρες το μοιράνανε κι ο μόσκος το ποτίζει.*

*...στο γιό μου
Χρυσό αστέρι τ' ουρανού ήλιε τ' απάνω κόσμου
τη νύχτ' αυτή την άναστρη μί' αναλαμπή σου δώσ' μου.
Στη μέση φίλε μ' έβαλαν θεριά, στοιχειά κι ανέμοι
βάστα τη γης να μην κουνεί, τον κόσμο να μην τρέμει.
Απόψε νύχτα σκοτεινή δε σου χαλώ χατήρι
και βγάλε το φαρμάκι σου να πιω ένα ποτήρι.
Ανέ φυράξου ντα νερά ψηλό μου κυπαρίσσι
το αίμ' απού τσι φλέγες μου θα βγει να σε ποτίσει.
Ναυάγισε στο πέλαγο η μακρινή θωριά μου
κι όλη η αλμύρα πέρασε μεσ' απ' τα βλέφαρά μου.
Ένα παιδί 'καμα κι εγώ, γλάρο στο κύμ' απάνω
να τ' αγκαλιάσω δε μπορώ, να το φιλώ δε φτάνω.*

Μήτσος Σταυρακάκης

*Εμπήκε πάλι η άνοιξη φουριόζα κι ορεξάτη
κι οι κλώνοι τσ' απουσίας σου ανθίσανε δροσάτοι.*

*Ο ήλιος στο βασίλεμα σ' ακούμπησε στα χείλη
κι άρπαξ' ο ουρανός φωθιά και καίντησε το δείλι.*

παπά Εμμαν. Λιανουδάκης – Σκούρβουλα Τυμπάκι

*Τση νύχτας είμ' ένα μ-πουλί και τση αυγής διαβάτης
στα πάθη είμαι άρχοντας σσι πόνους κλειδοκράτης.*

*Αλαργινό μου όνειρο ελπίδα μου χαμένη
βασανισμένο μου κορμί καρδιά μου προδομένη.*

Αθιβολές - νάκλια

παπα – Εμμαν. Λιανουδάκης – Σκούρβουλα Τυμπάκι
Η εξομολόγηση

- Μια μέρα ξεκίνησε το Μανωλιό και πήγε στον παπά.
- Είντα θες Μανωλιό κι ήρθες ίσαμε επαεΐ;
- Να εξομολογηθώ θέλω γέροντα.
- Βάζει το πετραχήλι του ο παπάς, έβαλε και ευλογητός και μετά λέει στο Μανωλιό.

- Λέγε Μανωλιό.
Άρχισε το Μανωλιό να λέει, να λέει και μια κοπανιά σταματά.
- Γιάντα σταμάτησες Μανωλιό;
- Επόπατα γέροντα.
- Τότεσας Μανωλιό για πες μου, έχεις κλέψει καμνιά μ-προβάτα;
- Όϊ γέροντα.
- Μήπως έχεις κλέψει καμνιάν αίγα;
- Όϊ γέροντα.
- Τότεσας άμε στο καλό και είσαι συγχωρεμένος.
Έφυγε το Μανωλιό και στη στράτα συνάντησε μια χωριανή ντου.
- Πού ήσουνα μωρέ Μανωλιό, το ρωτά.
- Στο παπά, Ανεζινιό.
- Κι είντα αλαΐση έκανες στον παπά;
- Εξομολογήθηκα Ανεζινιό.
- Κι είντα του 'πες;
- Πολλά και διάφορα.
- Κι αυτός είντα σου 'πε;
- Ερώτηξέ με Ανεζινιό ανέ 'χω κλέψει καμνιά προβάτα γη καμνιάν αίγα. Εγώ του 'πα, όϊ γέροντα. Ευτυχώς Ανεζινιό απού δε με ρώτηξε αν έχω κλέψει καμνιάν αελιά... ευτυχώς...

Αναστασία Φασουλά – Ντούνη «Ανωγειανά Ι»
Οι φασούλες

- 'Εναν οχτάχρονο κοπέλι πεινά και το λέει τσ' αδερφής του.
Η αδερφή ντου τ' απηλογάται:
- Έλα να σου βάλω να φας μα φασούλες έχω μαγερεμένες.
Το κοπέλι, απού δεν αγάπα τσι φασούλες, τση λέει:
- Εγώ, μωρή, πεινώ, μα πεινώ τηγανιστές πατάτες!